

НАУЧЕН СОБИР

Субјективната компонента на етничкиот идентитет може да се испитува и посредно, преку етничките симболи, етничките стереотипи, етничката граница или етничката дистанца.

Јазикот е еден од детерминирачките фактори за утврдување на етничкиот, националниот и културниот идентитет.

Пишува:
Милева ЛАЗОВА

ИЗЛАГАЊЕ НА Д-Р МИРЈАНА МИРЧЕВСКА "НАЦИОНАЛНИОТ ИДЕНТИТЕТ"

ОБЈЕКТИВНИ ПО ОДРЕДЕНА ЕТНИЧ

Неодамна во Институтот за македонски јазик "Крсте Мисирков" се одржа Научен собир, на кој два дена беа презентирани повеќе од 30 излагања од учесници од Институтот за македонски јазик "Крсте Мисирков", Филолошкиот факултет "Блаже Конески", Институтот за македонска литература, Институтот за фолклор, Универзитетот ФОН и од други институции. На Собирот д-р Мирјана Мирчевска од Природно-научниот факултет имаше свое излагање на тема "Јазикот, културата и националниот идентитет", при што потенцираше дека теоријата на идентитетите, културата, јазикот, односно нивната заемна поврзаност и релативна зависност е неспорна, а анализите можат да се вршат на различни нивоа.

КОМПЛЕКСЕН ПРОБЛЕМ

Д-р Мирчевска своето излагање го почна од последната одредница "националниот идентитет" за постепено да дојде до јазикот како централна тема на Собирот.

"Прашањето на етничкиот/националниот идентитет како етничка категорија претставува исклучително сложен и комплексен проблем, кој во науката, во различни историски периоди, од различни автори различно се толкувал. Токму поради овие причини и пристапот кон дефинирањето и толкувањето на овој проблем е различен. Да се идентификува некој или нешто значи да се препознае нештото, да се усвои, одреди, да се дефинира истоветноста на културните, духовните и психолошките карактеристики на ниво на индивиду-

алното (луѓе) или колективното (група). Но, кога е во прашање дефинирањето на поимот етнички идентитет, сепак постојат различни сознанија и мислења во науката. Имено, во етно-антрополошката, психолошката и во социолошката наука, како и во науките блиски до нив, многу често се употребуваат термините етнички, национален или групен идентитет. Нивната актуелност денес е толку голема, што истите се применуваат и во документи од многу меѓународни собири организирани на различни нивоа и од различни структури и организации", вели д-р Мирчевска.

Според д-р Мирчевска, кога се анализира поимот етнички, национален идентитет, треба да се имаат предвид неколку законитости. Во минатото, етносот, етничкиот (етничката група) се дефинираше како историска категорија меѓусебно поврзана со статички културни категории (заедничко потекло, територија, јазик, обичаи, религија, култура), кои се објективни показатели на одредена припадност. Денешните современи состојби покажуваат дека не во секој случај овие објективни показатели навистина и го покажуваат етничкиот идентитет, сфатен во поширока смисла на зборот како современа категорија, врз која се рефлектираат современите културни, историски и општествено-политички, денешни актуелни состојби.

Д-Р МИРЈАНА МИРЧЕВСКА

"Еден од поважните определувачки фактори - објаснува д-р Мирчевска - при дефинирањето на некој етнички идентитет претставува религиозната припадност. Во овој контекст постојат и најголемите разлики меѓу индивидуалното чувство и проучувањата на етничкиот идентитет од институцио-

ЕВСКА ЗА "ЈАЗИКОТ, КУЛТУРАТА И

нално ниво. Одредени автори, како што е Симон Енлоу, ја сметаат религијата за еден од корените на етничката диференцијација. На територијата на Македонија овој проблем е многу добро познат со Македонците со исламска религија. Имено, дел од Македонците со исламска религија ставаат знак на еднаквост меѓу националната и религиозната припадност, па така исламизираниот Македонец настојувал да добие нов етнички идентитет - Турчин, Албанец и сл. Се разбира дека оваа појава не е присутна кај сите Македонци од исламска вероисповед. Дел од нив, особено оние кои имаат високо образование, сосема се свесни за својот македонски етнички идентитет, но и за својата муслиманска конфесионална припадност како религиска категорија, која сепак е независна од етничката. Многу често кај одделни етнички групи, освен овие објективни показатели, постојат и субјективни, кои последниве неколку децении особено се фаворизирани во науката, која се занимава со проучување

Постојат разлики во самиот пристап кон проучувањето на етничкиот идентитет, односно можат да се издвојат сфаќањата кои поаѓаат од индивидуалното, но и оние кои тргнуваат од институционалното ниво.

Како што вели д-р Мирчевска, постојат примери како во нашиот истражуван предел жителите од едно населено место (село Врбјани) да се декларираат како горнореканци, но останатото население во тој етнички предел кое себеси, исто така, се смета за горнореканско, да не ги прифаќа. Ваквиот однос предизвикува чувство на неприфатеност на идентитетот на луѓето од ова село како горнореканци, што на крајот се манифестира со намалена меѓусебна комуникација, на прво место изразена преку системот на сродничките односи, појава на ендогамија во конкретното населено место, неприфаќање на истата народна носија, како еден од важните фактори во функција на ист етнички идентитет во одреден историски период, но и серија други промени кои

на", додаде д-р Мирчевска.

Во рефератот на д-р Мирчевска свое место имаше и јазикот. Во севкупната литература, речиси без исклучок, јазикот е еден од детерминирачките фактори за утврдување на етничкиот, националниот и културниот идентитет. Всушност, во културната антропологија, или попрецизно во антрополошката лингвистика, познати се гледиштата на Франц Боас. Како главни поддржувачи на ваквата теорија се сметат и Едвард Сапир, Бенедикт Андерсон, Д. Хоровиц, Последниов, Д. Хоровиц, дури националните идентитети ги дефинира според одреден континуитет предодреден од т.н. видливи и невидливи индикатори, при што јазикот и културата (со сите сегменти) се дел од невидливите индикатори. Се претпоставува дека истиот или сроден јазик е еден од предусловите за формирање и за опстојување на некоја национална заедница.

"Но, денес во практиката можеме да се увериме дека не е секогаш така. Се разбира дека некаде доаѓа до поклопување на етничките и на јазичните граници, но во суштина секој студент по етнологија знае да наброи повеќе спротивни примери. Спротивно на оваа појава постои друга, кај која случајот е обратен. Со ист јазик да се служат два различни етнички идентитети. На крајот не мора јазикот да биде еднаш засекогаш прифатен. Тој, како менлива категорија, во определени историски услови може да се замени со друг. Речиси нешто слично се случило со горнореканците, кои во определен историски период за говорен јазик го прифатиле албанскиот, како своевиден систем на заштита во таа географски изолирана средина, каде упадите на албанските пљачкашки групи не можела да ги контролира ниту османлиската власт. Истовремено се практикувал и македонскиот јазик, локалниот мавровски говор од западно-македонското наречје, со што билингвизмот (или двојазичноста) на горнореканците, како социолингвистичка категорија била и е дел од локалните, културните, етничките обележја на горнореканците. Денес дел од ова население е различно на религиска основа која, пак, довела до промена на чувството на национална припадност", заврши д-р Мирчевска.

ОКАЗАТЕЛИ НА КА ПРИПАДНОСТ

на проблемот на етничките/национални идентитети. Како дел од субјективните показатели се сметаат личните чувства на поединецот во однос на неговата етничка припадност, односно индивидуалното чувство на поединецот за припадноста кон некоја група".

(НЕ)ПРИФАТЕНОСТ

Дружењето со други луѓе е една од основните вродени човекови потреби. Особено е важно поединецот да биде прифатен од членовите на својата група, како рамен на нив, бидејќи токму таму тој ги остварува своите основни потреби, но и потребата од меѓусебната комуникација на различно ниво.

се појавуваат кај жителите на Врбјани како резултат на ова неприфаќање.

"Кога станува збор за културите, онака како што ја разбира Флего (Гвозден), тие се темелат и се развиваат врз основа на човечката способност за паметење, претскажување, симболизирање, заклучување и мечтаење. Со комбинација на овие способности се добиваат чудесни придобивки: религии, уметности, архитектури, урбанизми, техники, филозофии, науки. Така, чекор по чекор, човекот ја открил временоста како културна категорија и ја поделил на минато, сегашност и иднина. Се разбира дека сè ова е прифатливо, со дополнување дека освен временската категоризација на културата, постои и просторна категорија во културата, која исто толку е бит-

**D.A. ADNAN REISEN
STUTTGART**

Informacii od 900 до 2100
Büro Stuttgart
Tel. 0711 / 8 17 78 72
Fax 0711 / 8 17 78 73
Mobil 0171 / 5 46 32 20
www.dautoski.de

70469 STUTTGART - Leobenerstr. 33 - FEUERBACH

FREIBURG
OFFENBURG
KARLSRUHE
STUTTGART
ULM
AUGSBURG
MÜNCHEN
KUMANOVO
SKOPJE
GOSTIVAR
KICEVO
VERBINDUNG MIT
SPOJUVANJE SO
STRUGA PRILEP
OHRID BITOLA

Adnan Reisen
Büro Kicevo
Tel./Fax: 045 / 228 630
Mobil 075 / 742 721
070 / 711 788
Büro Freiburg
Tel. 0761 / 500 235
Mob. 0170 / 411 76 93
Büro Offenbourg
Tel. 0781 / 17 48
Sekoja sreda, petok i nedela
Germanija - MAKEDONIJA
Sekoja sreda, sabota i nedela
Makedonija - GERMANIJA